

Sandvik, L. V., Sommervold, O. A., Angvik, S. A., Smith, K., Strømme, A. & Svendsen, B.

Opplevelser av undervisning og vurdering i videregående skole under Covid-19s hjemmeskole

Trondheim 11. august 2020

NTNU
Norges
teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for samfunns- og
utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Torsdag 12. mars 2020

Uke 11 // Nr. 61, 254 årgang // Grunnlagt 1767 // Løssalg kr. 40 // adressa.no

Adresseavisen

KOMMENTAR side 3

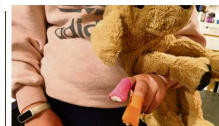
«Vi kan ikke lenger overlate til folk flest å vurdere koronatiltakene.»

Kommentar: Venstre-leder Trine Skei Grande gir begrepet «å kaste kortene» nytt innhold. Hun pælmmer hele kortstokken veggimellom.» NYHETER side 8 og 9

Fylkesmannen går til sak for å få oppløst ekteskap NYHETER side 6

Syvåring ble stukket med kniv på skolen NYHETER side 14

- **Stenger skoler**
- **Permitterer ansatte**
- **Avlyser arrangement**

– Økonomien er bekymringsfull. Samfunnet er i ferd med å gå på tomgang, sa trondheimsordfører Rita Ottervik onsdag.
LES om koronaviruset på side 3, 10, 11, 12, 20, 21, 22, 28, 30, 32, 34 og 35

Ekstremt stille: Onsdag var det knapt folk å se på Trondheim lufthavn Værnes. Antallet reisende har gått kraftig ned som følge av smittefaren. Bare her har 160 ansatte fått permitteringsvarsel etter utbruddet av koronaviruset. Foto: FRANK CADAMARTERI

Rapport

Opplevelser av undervisning og vurdering i videregående skole under Covid-19s hjemmeskole

FORFATTERE

Sandvik, Lise Vikan
Sommervold, Oda Aasmundstad
Angvik, Stine Aarønes
Smith, Kari
Strømme, Alex
Svendsen, Bodil

DATO

11.08.2020

ANTALL SIDER

23 sider

SAMMENDRAG

Denne rapporten presenterer funn fra tre spørreundersøkelser som ble gjennomført blant elever, lærere og skoleledere i Trøndelag fylkeskommune og Oslo fylkeskommune. Undersøkelsen ble gjennomført i uke 23 og 24 våren 2020. Hensikten har vært å forstå hvordan disse ulike gruppene har opplevd hjemmeskolens vurderings- og undervisningsformer i perioden etter 12. mars 2020. Vårt hovedinntrykk er at lederne mener at skolene har løst utfordringene under Covid-19 på en god måte. Elevene har opplevd stor tillit fra lærerne og fleksibilitet i undervisningen, men har samtidig en opplevelse av å bli urettferdig vurdert. Mange har opplevd liten grad å bli involvert i vurderingsarbeidet. De har savnet samarbeid med andre elever. Lærerne har tatt i bruk nye undervisnings- og vurderingsformer, men også lærerne har hatt en opplevelse av å stå alene i arbeidet med undervisning og vurdering.

Sandvik, L. V., Sommervold, O. A., Angvik, S. A., Smith, K., Strømme, A. & Svendsen, B. (2020). Opplevelser av undervisning og vurdering i videregående skole, under Covid-19s hjemmeskole (Rapport til skolene). NTNU: Institutt for lærerutdanning.

Forord

Denne rapporten presenterer funn fra tre spørreundersøkelser som ble gjennomført blant elever, lærere og skoleledere i Trøndelag fylkeskommune og Oslo fylkeskommune. Undersøkelsen ble gjennomført i uke 23 og 24 våren 2020.

Det er forskergruppa Professional Learning in Assessment Communities (PLAC) ved Institutt for lærerutdanning, NTNU, som står for gjennomføringen av undersøkelsen. Den hadde ikke vært mulig å gjennomføre uten et godt samarbeid med Trøndelag fylkeskommune og Oslo fylkeskommune, og ikke minst alle elever, lærere og ledere som svarte på spørsmålene i undersøkelsen. Etter at vi utarbeidet informasjonsskriv om studien og utformet spørsmålene, brukte vi Nettskjema til gjennomføringen. Det var skoleeier som sendte ut undersøkelsen til skolene.

Ved NTNU har det vært et team fra forskergruppen PLAC som har stått for gjennomføringen av undersøkelsen. Professor Lise Vikan Sandvik har ledet arbeidet, og har hatt hovedansvar for kontakt med skoleeier, for utviklingen av spørsmålene og for rapporten som foreligger. Professor Kari Smith, dosent Alex Strømme, førsteamanuensis Bodil Svendsen, universitetslektor Stine Aarønes Angvik og forskningsassistent Oda Aasmundstad Sommervold har bidratt i utviklingen av spørsmålene og til tolkning av dataene. Oda Aasmundstad Sommervold har gjennomført de statistiske analysene og skrevet sammen funnene i rapporten. Alex Strømme har bidratt i kvalitetssikring av de kvantitative analysene og til innholdet i rapporten, og Bodil Svendsen har bidratt i piloteringen av studien.

Trondheim 11.08.2020

Lise Vikan Sandvik

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	6
Utvalg og metode	7
<i>Utvalg</i>	7
<i>Spørreskjema</i>	7
<i>Analyser</i>	7
Statistiske analyser	8
<i>Tolkning</i>	8
Resultater	9
<i>Elever</i>	9
Motivasjon, mestring og samarbeid	9
Vurderingspraksis	10
Undervisning	11
<i>Lærere</i>	13
Vurderingspraksis	13
Undervisningspraksis	16
Opplevelse av skoleledelse	17
<i>Ledere</i>	18
Vurderingspraksiser	18
Pedagogisk utviklingsarbeid	19
Oppsummering og implikasjoner for videre praksis	21
Referanser	23

Figurer

Figur 1: Mestring og konsentrasjon	9
Figur 2: Støtte og samarbeid.....	10
Figur 3: Vurderingspraksis	10
Figur 4: Sluttvurdering og eksamen	11
Figur 5: Undervisningsformer	12
Figur 6: Selvstendighet og samarbeid.....	12
Figur 7: Kompetanse og trygghet i vurderingsarbeidet	13
Figur 8: Dialog rundt vurdering.....	14
Figur 9: Vurdering i hjemmeskole	14
Figur 10: Endring og videreutvikling av egen vurderingspraksis.....	15
Figur 11: Forventninger til og erfaringer med elevene	16
Figur 12: Undervisningspraksiser.....	16
Figur 13: Opplevelse av skoleledelse	17
Figur 14: Arbeid med vurdering i hjemmeskole.....	18
Figur 15: Sluttvurdering og eksamen	19
Figur 16: Tilrettelegging og utvikling av pedagogiske praksiser.....	19
Figur 17: Samarbeid om vurdering.....	20

Bakgrunn

12. mars stengte Norge ned og med det også alle skoler over hele landet. Hjemmeskole ble den nye normalen og heldigitale løsninger ble innført på alle trinn. For lærere og elever ventet en ny skolehverdag. Lærere måtte på kort tid sette seg inn i digitale verktøy og nye undervisnings- og vurderingsformer. For elevene innebar dette et skifte i hvordan de jobbet med skolearbeidet og hvordan de forholdt seg til medelever og lærere i hverdagen. Myndighetene tok tidlig en beslutning om at eksamen skulle avlyses. Etter to måneders nedstenging åpnet videregående skoler igjen fra 11. mai, men likevel med enkelte begrensninger som fortsetter å prege skolehverdagen.

Det er gjennomført flere studier som har undersøkt gjennomføringen av hjemmeskole under korona. Denne studien retter seg mot videregående skole og har et spesifikt fokus rettet mot vurdering og undervisning og bidrar dermed med en vinkling på hvordan hjemmeskole har blitt erfart og bør arbeides videre med.

Institutt for lærerutdanning (ILU) ved NTNU har gjennomført en spørreundersøkelse blant elever, lærere og skoleledere ved videregående skoler i Trøndelag og Oslo i perioden 2.-12. juni 2020. Til sammen har 4377 elever, 598 lærere og 157 skoleledere svart på undersøkelsen.

Hensikten har vært å forstå hvordan disse ulike gruppene har opplevd hjemmeskolens vurderings- og undervisningsformer i perioden etter 12. mars 2020. Vi har blant annet sett på om avlyst eksamen har endret elevenes motivasjon for skolearbeidet. Denne rapporten gir avslutningsvis noen råd om hva skolene kan lære av endringene som fulgte av hjemmeskolens vurderings- og undervisningsformer, og videre hva skoleledere og lærere bør ta hensyn til umiddelbart i planlegging av kommende skoleår.

Utvalg og metode

Denne spørreundersøkelsen ble gjennomført ved videregående skoler i Trøndelag og Oslo fylkeskommune. Undersøkelsen ble gjennomført digitalt etter gjenåpningen av skolene og ble sendt ut til fylkeskommunenes rektorer som igjen distribuerte disse videre til sine lærere og elever ved skolene.

Utvalg

Utvalget i denne studien er elever, lærere og ledere i videregående skoler i Trøndelag og Oslo. Alle videregående skoler i disse to fylkeskommunene fikk forespørsel om å delta. I alt har 4377 elever, 598 lærere og 157 skoleledere svart på spørreundersøkelsen. Dette har gitt tilstrekkelig representativitet for utvalget. Vi kan med 95% sikkerhet si at alle elever, lærere og ledere vil svare innenfor de tallene vi har, med en feilmargin på $\pm 1,4\%$ for elever, $\pm 3,7\%$ for lærere og $\pm 5,4\%$ for ledere.

Spørreskjema

Studien har benyttet seg av spørreskjema med både avkrysning og fritekst. Det ble utformet ulike spørreskjema til hver av de tre gruppene av elever, lærere og skoleledere. Spørsmålene omfattet flere områder i tilknytning til undervisnings- og vurderingspraksisen under hjemmeskole. Det ble benyttet en firedelt skala i positiv retning på disse spørsmålene (1 = helt uenig/ikke i det hele tatt, 2 = uenig/i liten grad, 3 = enig/i noen grad, 4 = helt enig/i stor grad) i tillegg til mulighet for å svare «vet ikke».

Spørsmålene om vurdering baseres på tidligere studier om vurderingspraksis i Norge (Sandvik et al., 2012), og spørsmålene om ledelse er hentet fra studier om skoleutvikling og skoleledelse (Postholm et al., 2013). Vi har også utviklet nye spørsmål om undervisning som er spesifikt rettet mot situasjonen i skolen våren 2020.

Felles for de tre skjemaene er at de ser på den subjektive opplevelsen av vurdering og undervisning i hjemmeskole. Videre åpnet fritekstsvar for at respondentene selv kunne utdype og forklare ulike sider ved egen erfaring og praksis i hjemmeskole. Mer spesifikt fokuserte skjemaet til elevene på deres opplevelse av vurdering, undervisning og skolearbeid i hjemmeskole. Lærerne ble spurt om deres arbeid med vurdering, vurderingspraksis, undervisning og hvordan de opplevde skoleledelsen under hjemmeskole. Spørsmålene til skolelederne var relatert til deres opplevelse av lærernes arbeid med vurdering, oppfatninger om vurderingspraksiser og pedagogisk utviklingsarbeid i hjemmeskole. Flere av spørsmålene var de samme på tvers av gruppene.

Analyser

Det ble gjennomført kvantitative og kvalitative analyser. Det kvantitative materialet ble analysert statistisk. Det kvalitative materialet, det vil si fritekstsvarene, ga et utvidet bilde av de ulike gruppens opplevelser av undervisning og vurdering i hjemmeskole og bidro dermed til videre forståelse av tallmaterialet. Fritekstsvarene ble analysert ved åpen koding og kategorisering.

Statistiske analyser

Det kvantitative materialet ble analysert ved å gjennomføre frekvensanalyser for alle variablene. Dette ga en oversikt over tendensene i materialet og dermed et godt bilde på hvordan svarene fordelte seg. Fordelingen er oppgitt i prosent i denne rapporten. Videre ble det gjennomført variansanalyser for å se nærmere på forskjeller i hvordan svarene fordelte seg blant de ulike gruppene. Dette ble gjort ved å tolke standardavvik og gjennomsnitt for de ulike variablene. Gjennomsnittet sier noe om tyngdepunktet i fordelingen, mens standardavviket viser spredningen i svarene. Ved å gjøre dette, er det mulig å sammenligne hvordan svarene i ulike variabler fordeler seg.

På bakgrunn av analysene kan vi si at resultatene i rapporten er vitenskapelig valide, men er presentert noe forenklet for lesbarhetens skyld. Standardavvik er ikke vist, og vi har gjort et utvalg av resultater vi mener er viktigst med tanke på kommende skoleår. Vi har ikke prøvd å forklare resultatene med støtte fra teori, annen empiri og sammenliknbare studier.

Tolkning

Denne studien sikter på å forstå de ulike målgruppenes subjektive erfaringer med de ulike målgruppenes subjektive erfaring med organisering og gjennomføring av undervisningen, og mer spesifikt deres opplevelse av arbeidet med vurdering og læring i perioden med hjemmeskole våren 2020. Ulike grupper og ulike personer kan ha forskjellige oppfatninger av en og samme situasjon. Det er derfor viktig at vi i tolkningen av dette materialet tar høyde for det. At elevene mener noe annet enn lærerne, betyr ikke at vi skal tillegge en gruppes meninger mer vekt enn andre grupper. Det er derimot viktig at man anerkjenner ulike synspunkt og oppfatninger, ettersom det bidrar til å gi et helhetlig bilde på det som undersøkes.

Resultater

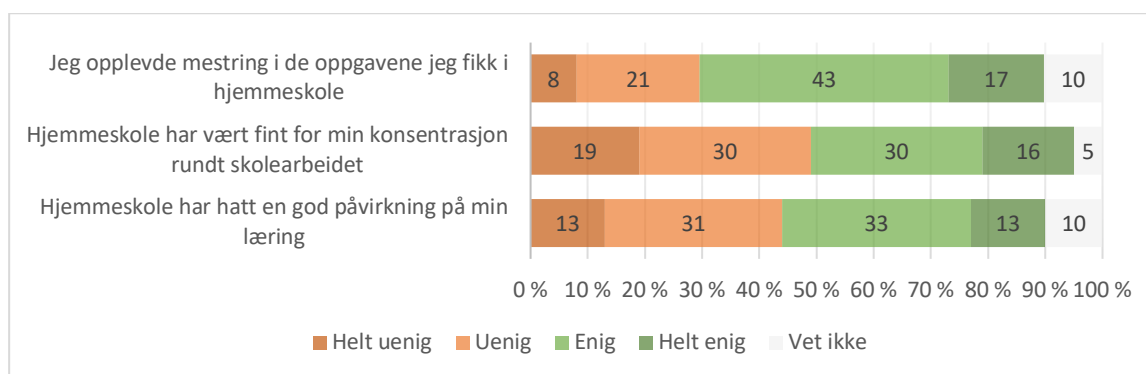
I dette kapitlet presenteres funnene fra spørreundersøkelsen. Resultatene fra elever, lærere og skoleledere presenteres tematisk hver for seg, før en felles oppsummering til slutt.

Elever

Her presenteres elevenes opplevelse av organisering og gjennomføring av undervisning, og mer spesifikt hvordan de opplevde arbeidet med vurdering i perioden med hjemmeskole. Resultatene gjengitt nedenfor er inndelt i tre kategorier: Motivasjon, mestring og samarbeid, vurderingspraksis og undervisning i hjemmeskole.

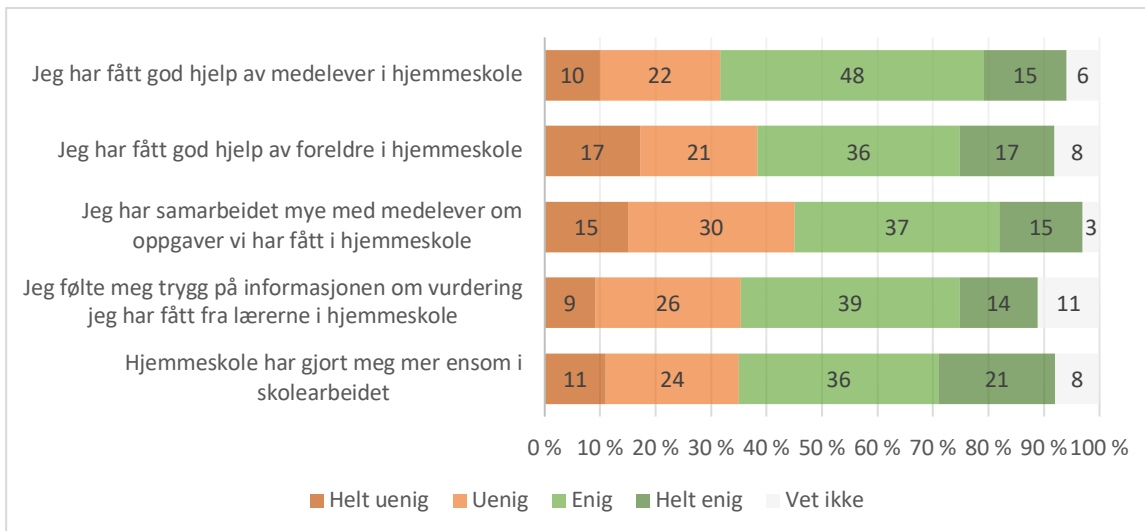
Motivasjon, mestring og samarbeid

I figur 1 er elevenes opplevelse av opplevd mestring, konsentrasjon og læring gjengitt.

Figur 1: Mestring og konsentrasjon

Flertallet av elevene opplevde mestring i oppgavene de fikk i hjemmeskole. Nærmere halvparten opplevde at hjemmeskolen var bra for deres konsentrasjon og hadde god påvirkning på deres læring. I det kvalitative materialet trekkes bedre arbeidsro og konsentrasjon frem som noe positivt blant flere elever. Likevel ser vi i figur 1 at det er et stort mindretall som ikke har opplevd disse positive effektene av hjemmeskole. Det er tydelig at mange elever føler at hjemmeskole har hatt en negativ påvirkning på deres læring.

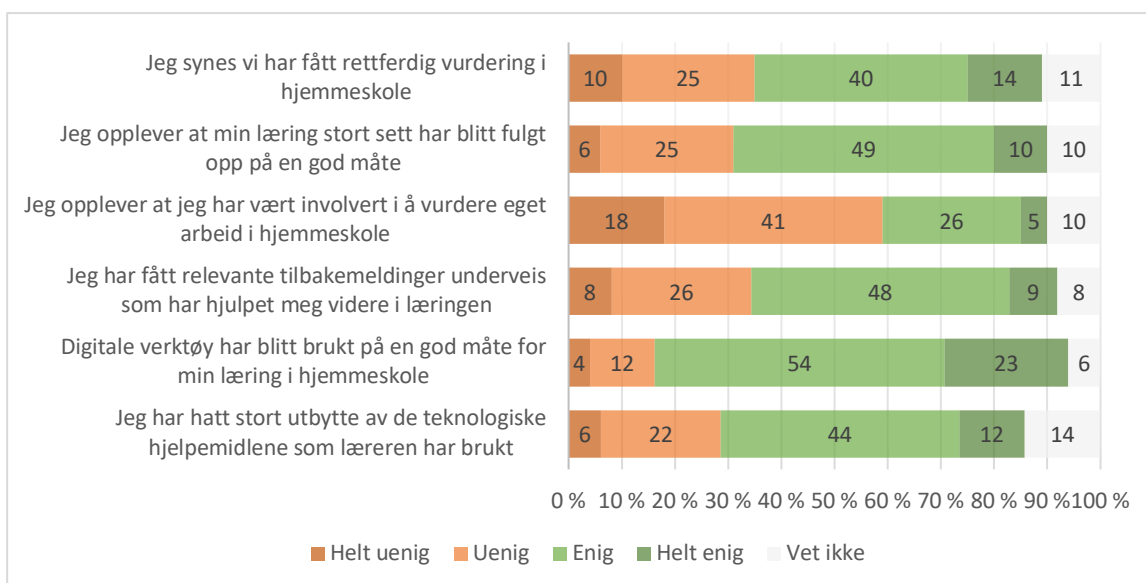

Figur 2: Støtte og samarbeid

Når det gjelder støtte og samarbeid i hjemmeskole, viser resultatene i figur 2 at 63% av elevene har fått god hjelp av medelever i hjemmeskole og at 52% har samarbeidet mye med medelever om oppgaver de har fått. Likevel ser vi at det er en betydelig andel som ikke har opplevd å få god hjelp, verken fra medelever eller foreldre. For 36% av elevene har hjemmeskole ført til mer ensomhet i skolearbeidet. Disse funnene er viktige å ta i betraktning når vi ser at en tredjedel av elevene ikke opplevde mestring i hjemmeskole (som vist i figur 1).

Vurderingspraksis

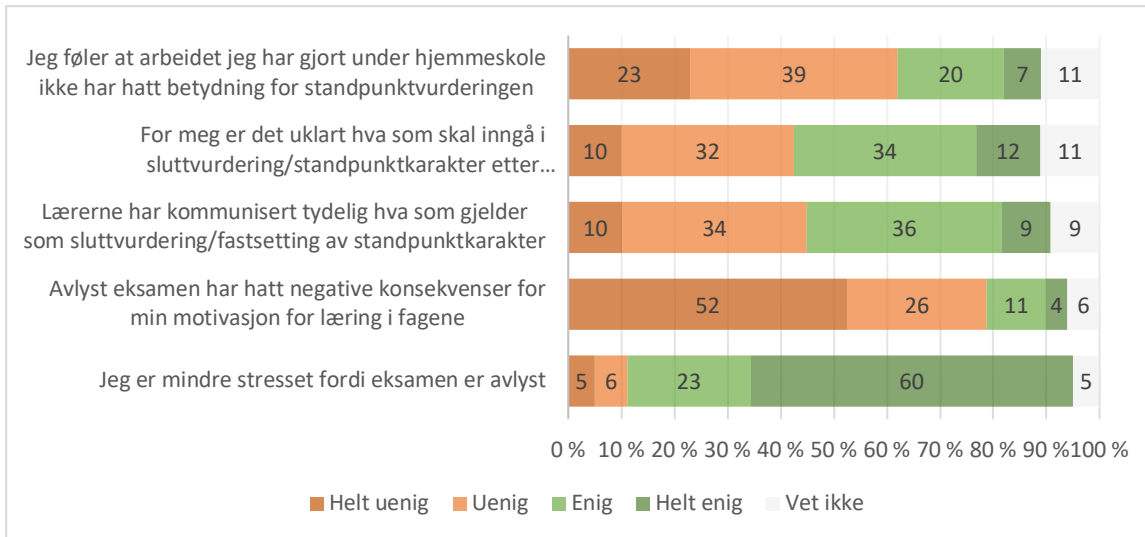
Hjemmeskolen har ført med seg endringer når det gjelder arbeidet med vurdering. Elevene ble derfor bedt om å evaluere ulike sider ved lærernes vurderingspraksis/vurderingspraksisen under hjemmeskole. Svarene er gjengitt i figur 3 nedenfor.

Figur 3: Vurderingspraksis

35% av elevene opplever at vurderingen i hjemmeskole har vært urettferdig og kun 31% opplevde å være involvert i å vurdere sitt eget arbeid. Flertallet av elevene opplever

imidlertid at tilbakemeldingene de har fått har vært viktige for deres læring og at oppfølgingen har vært god. Det er likevel viktig å påpeke at rundt en tredjedel av elevene er uenige i dette. Flertallet av elevene opplever at digitale verktøy og hjelpemidler har vært brukt på en god måte i vurderingsarbeidet og at de har hatt stort utbytte av dette.

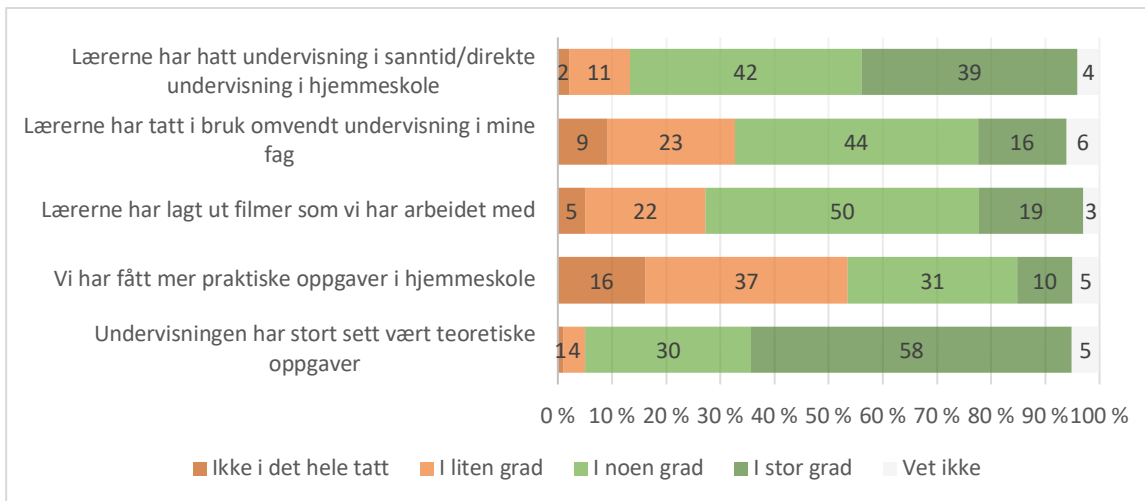
Figur 4: Sluttvurdering og eksamen

I figur 4 ser vi at nærmere 27% av elevene føler at arbeidet de har gjort i hjemmeskole ikke har hatt betydning for deres standpunktvurdering. Samtidig ser vi at for 46% av elevene er det uklart hva som faktisk skal inngå i sluttvurderingen og 44% er mener at lærerene har kommunisert tydelig nok hva som skal inngå i sluttvurderingen. Disse funnene stiller spørsmål ved hvorvidt kommunikasjonen om sluttvurdering og skolearbeid er god nok – ikke bare i perioden med hjemmeskole, men gjennom hele skoleåret.

Til tross for at eksamenene ble avlyst denne våren, mener det store flertallet av elevene at dette ikke har hatt negative konsekvenser for deres motivasjon for læring i fagene. Samtidig ser vi dessuten at de aller fleste elever har opplevd mindre stress som følge av avlyst eksamen.

Undervisning

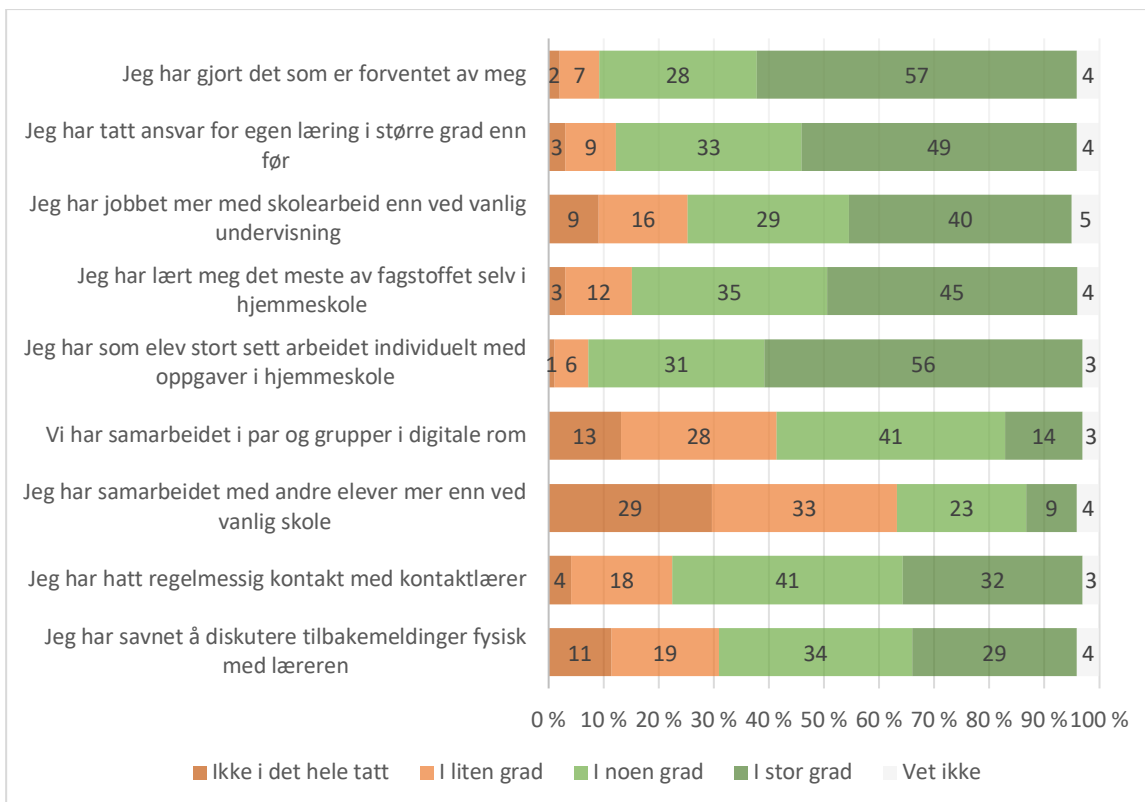
Undervisningen i hjemmeskole endret seg på mange måter fra den vanlige skolehverdagen. Noen praksiser har blitt videreført, mens andre har oppstått som følge av den nye hverdagen. I figur 5 vises hvordan et utvalg av ulike undervisningspraksiser fordelte seg.

Figur 5: Undervisningsformer

81% av elevene opplevde at lærerne brukte undervisning i sanntid i hjemmeskole. I tillegg ser vi at det har vært mye bruk av omvendt undervisning og film i undervisningen. I det kvalitative materialet kommer det frem at elevene har vært særlig fornøyd med disse undervisningsformene. Mange elever trekker frem bruken av omvendt undervisning og film som noe av det de har vært mest fornøyd med i denne perioden. Særlig begrunnes dette med at elevene kan se undervisningsvideoene flere ganger for å øve, samtidig som det har gitt dem frihet til å gjøre skolearbeidet når de selv har ønsket det.

Som vist i figur 5, har mye av undervisningen bestått av teoretiske oppgaver og i mindre grad praktisk arbeid for elevene. Samtidig ser vi i det kvalitative materialet at praktisk arbeid er noe av det elevene har vært mest fornøyd med å få arbeide med.

Figur 6: Selvstendighet og samarbeid

I figur 6 ser vi at det store flertallet av elever i større grad enn før har tatt ansvar for egen læring og gjort det som er forventet av dem. 69% sier at de har arbeidet mer med skole i denne perioden. Videre ser vi at 80% har lært det meste av fagstoffet selv i hjemmeskole og 87% har stort sett arbeidet individuelt. Dette reflekteres også i funnene i det kvalitative datamaterialet. Mange elever trekker imidlertid frem at de har satt pris på å bli gitt dette ansvaret og har trivdes godt med å jobbe mer selvstendig, ettersom det har gitt dem mer valgfrihet – spesielt med tanke på tidsbruk og strukturering av hverdagen.

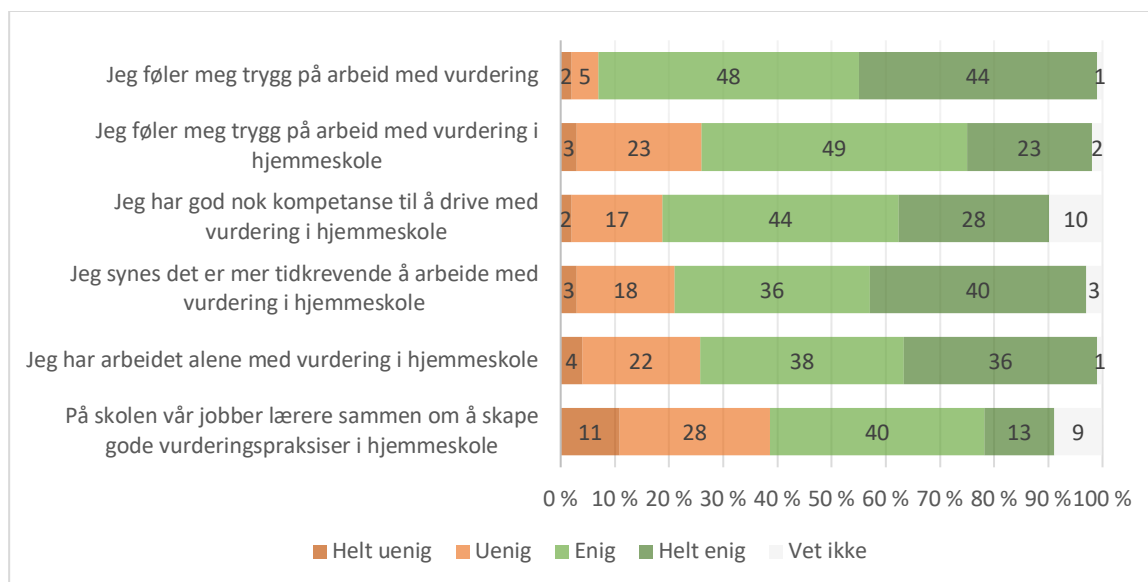
Når det gjelder samarbeid, ser vi at flertallet (62%) av elever har samarbeidet mindre med andre elever enn ved vanlig skole. For 41% av elevene har det vært lite bruk av samarbeid i par og grupper i digitale rom. Samtidig viser det kvalitative materialet at elevene virkelig har vært fornøyd de gangene det har vært mulighet for samarbeid med andre. Det er tydelig at de har satt pris på den sosiale og faglige kontakten – både med medelever og lærere. Det er likevel viktig å merke seg at såpass mange elever har opplevd lite bruk av samarbeid i hjemmeskole. Når det gjelder kommunikasjon med kontaktlærer, svarer 22% av elevene at de i liten grad har opplevd regelmessig kontakt med kontaktlæreren.

Lærere

Her presenteres lærernes opplevelse og erfaring med hjemmeskole. Seksjonen er delt i tre deler: Vurderingspraksis, undervisningspraksis og opplevelse av skoleledelse.

Vurderingspraksis

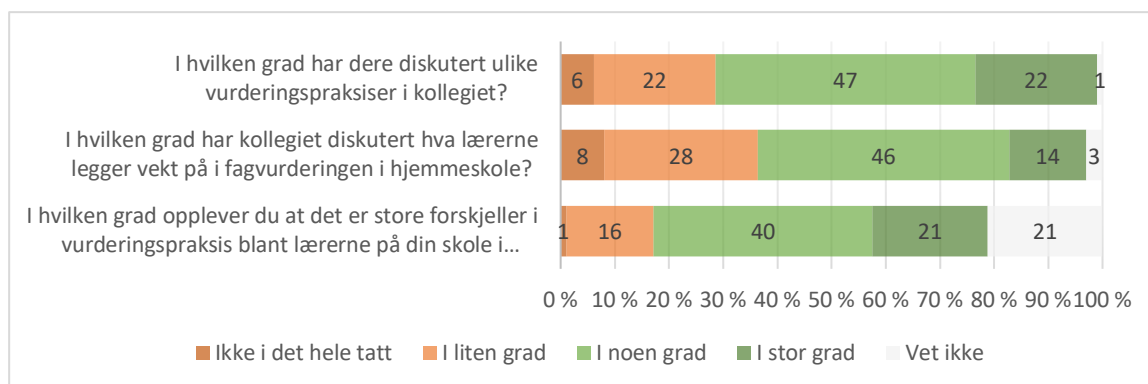
I figur 7 er lærernes svar på deres egen kompetanse og trygghet i vurderingsarbeidet i hjemmeskole gjengitt.

Figur 7: Kompetanse og trygghet i vurderingsarbeidet

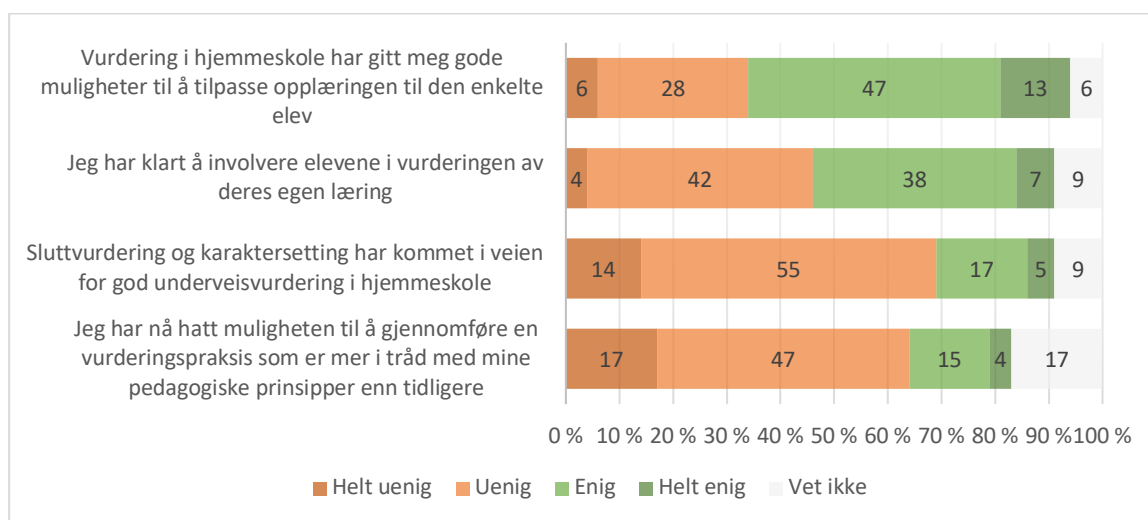
Det store flertallet av lærere (92%) er trygge på eget arbeid med vurdering. Det er likevel en negativ forskyvning når de blir spurt om vurdering i hjemmeskole. Her ser vi at 26% av lærerne føler seg utrygge på vurderingsarbeidet, fremfor 7% ved vanlig skole. Lærernes trygghet på vurderingsarbeidet gjenspeiles videre i deres kompetanse til å drive med vurdering i hjemmeskole. 72% mener de har god nok kompetanse på dette, men det er likevel en betydelig andel som enten er uenige eller usikre i denne påstanden.

Et flertall lærere synes det har vært mer tidkrevende med vurdering i hjemmeskole enn før denne perioden. Halvparten har opplevd faglige diskusjoner med kolleger og ledelse rundt vurderingspraksiser, men likevel opplever 74% av lærerne å arbeide alene med vurdering i hjemmeskole.

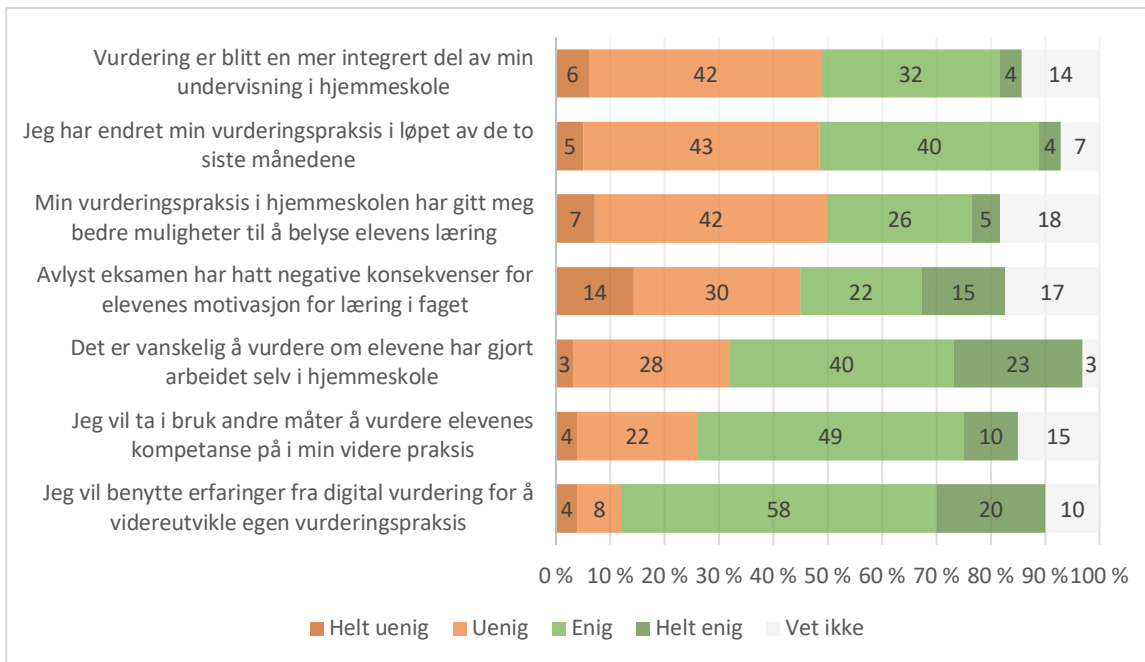
Figur 8: Dialog rundt vurdering

Figur 8 viser at flertallet av lærerne opplever at de har deltatt i faglige diskusjoner rundt vurderingspraksiser og hva som vektlegges i fagvurderingene. Samtidig viser resultatene at det er en oppfatning blant flertallet at det er store forskjeller i vurderingspraksisen blant lærere på egen skole. Dette synet deles også av skoleledere (se figur 17).

Figur 9: Vurdering i hjemmeskole

Figur 9 viser at 64% av lærerne mener at de ikke har kunnet gjennomføre en vurderingspraksis som er i tråd med egne pedagogiske prinsipper. I det kvalitative materialet ser vi at mange lærere hevder at formativ vurdering er et sentralt pedagogisk prinsipp for dem. Mer spesifikt ser vi at individuell tilpasning, medvirkning og kontinuerlig dialog er sentrale temaer som tas opp blant lærere. I hjemmeskole har det imidlertid for noen lærere vært krevende å følge opp og vurdere elevene slik de ønsker. Blant annet hevder flere at praktiske fag har blitt teoretisert i denne perioden.

Figur 10: Endring og videreutvikling av egen vurderingspraksis

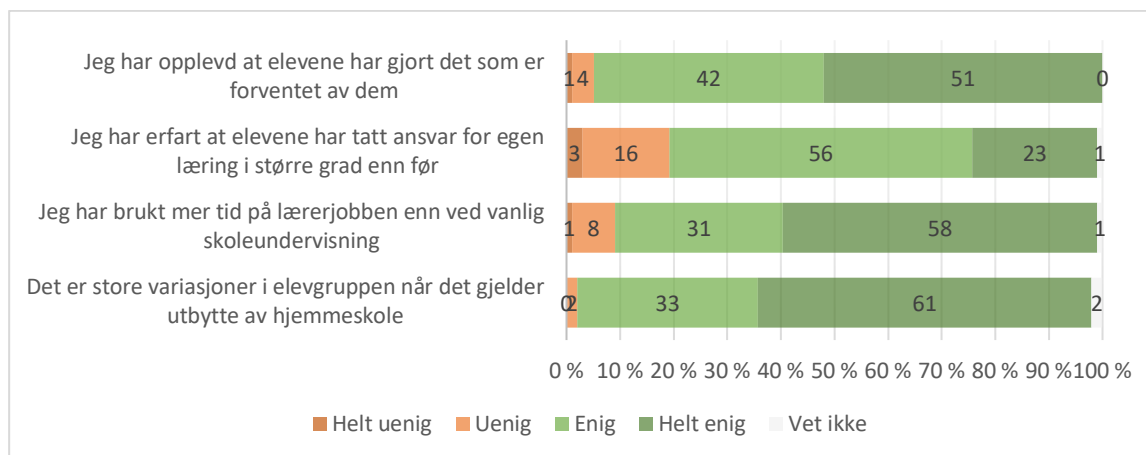
36% av lærerne mener at vurdering har blitt mer integrert i deres undervisning, og nærmere halvparten har endret vurderingspraksisen sin i dette tidsrommet. Fra det kvalitative materialet kommer det frem at lærerne har prøvd ut mange nye digitale vurderingsformer, som samskriving, multimodale tekster, video- og lydfiler og mer prosessorienterte praksiser. Mange trekker frem økt bruk av muntlige vurderingssituasjoner. 49% av lærerne mener imidlertid at hjemmeskole ikke har gitt dem bedre muligheter til å belyse elevenes læring i denne perioden, og mange mener at det har vært vanskelig å vite om elevene har gjort arbeidet selv.

37% av lærerne mener at avlyst eksamen har hatt negative konsekvenser for elevenes motivasjon for læring i fagene. Dette står i motsetning til elevene (se figur 4) der bare 15% var enige i denne påstanden. Avsluttende eksamen som motivasjonsfaktor oppfattes altså ulikt av lærere og elever, og kanskje vil dette ha konsekvenser for hvordan vi arbeider underveis i et opplæringsløp, både med og uten eksamen som avsluttende vurderingssituasjon.

Til tross for enkelte utfordrende problemstillinger, har hjemmeskole likevel bidratt med positive erfaringer for lærerne. Flertallet sier at de vil bruke erfaringene de har gjort i hjemmeskole til å utvikle egen praksis, og de vil bruke andre måter å vurdere elevenes kompetanse på i fremtiden. I det kvalitative materialet trekker flere lærere frem blant annet bruk av digitale verktøy, som for eksempel Teams, i undervisningen og vurderingsarbeidet. Særlig bruk av omvendt undervisning ses på som en positiv erfaring blant mange lærere, noe også elevene opplevde som positivt. Dette tyder på at hjemmeskole har synliggjort enkelte pedagogiske muligheter som ligger i å arbeide digitalt og utenfor de faste rammene som er i skolen i dag.

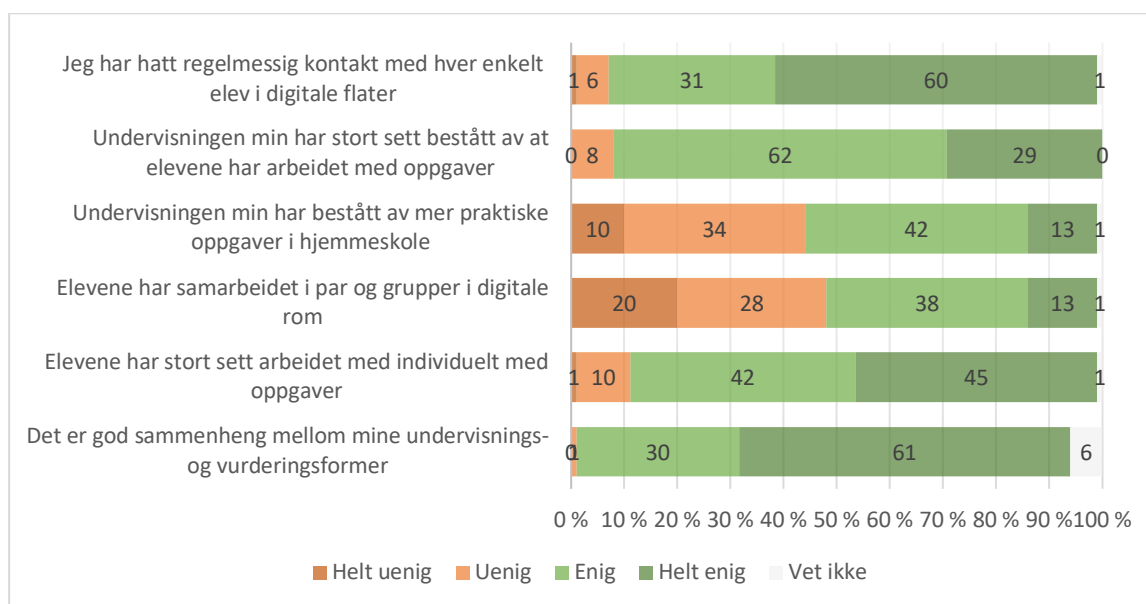
Undervisningspraksis

Undervisningen som har vært planlagt og gjennomført i hjemmeskole, har vært preget av noen begrensninger knyttet til nødvendig fysisk avstand og heldigitale løsninger. Noen tendenser er likevel tydelige. Figur 11 nedenfor viser læreres forventninger til og erfaringer med elevene i hjemmeskole.

Figur 11: Forventninger til og erfaringer med elevene

Lærerne viser tillit til elevene i denne perioden. Elevene har i stor grad gjort det som er forventet av dem og de har i større grad enn før tatt ansvar for egen læring. Samtidig er det viktig å påpeke at lærerne i stor grad ser at det er variasjoner innad i elevgruppene når det gjelder læringsutbytte av hjemmeskole.

Figur 12: Undervisningspraksiser

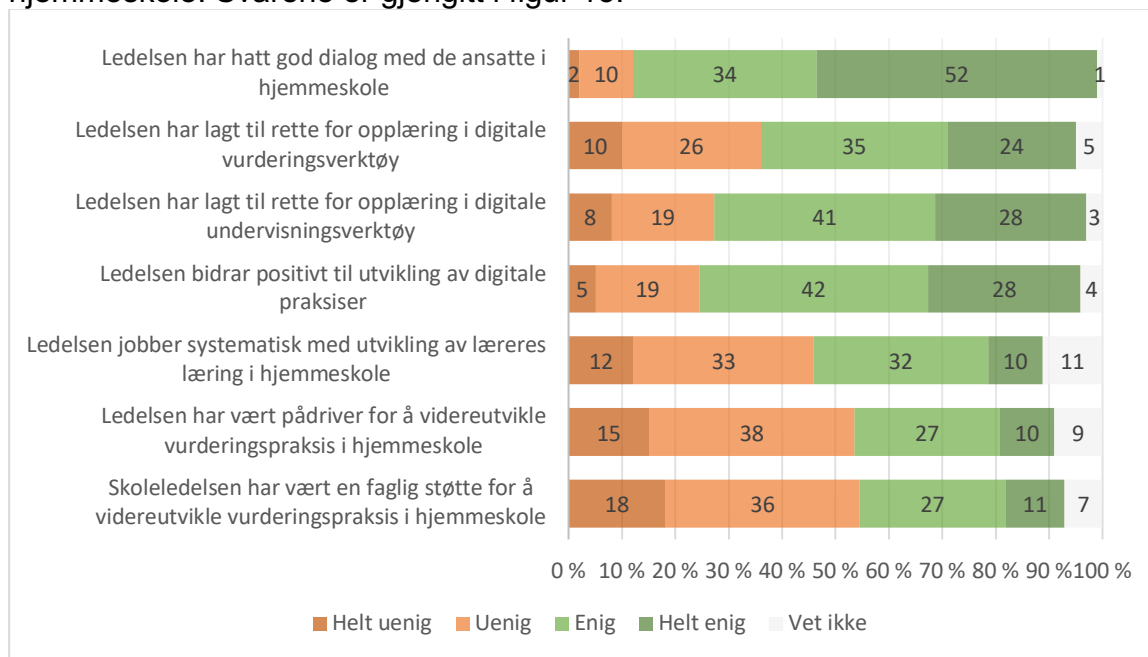
De fleste lærere (91%) opplever at de har hatt regelmessig kontakt med sine elever. Blant elevene er dette tallet imidlertid noe lavere (se figur 6). 73% av elevene opplever at de har hatt regelmessig kontakt med sin kontaktlærer, noe som betyr at nærmere en fjerdedel har hatt lite kontakt med læreren sin i denne perioden.

Undervisningen til lærerne har bestått av mye oppgavejobbing og dette har i stor grad foregått individuelt. Det er likevel noe bruk av samarbeid i digitale rom, men flertallet har

ikke benyttet seg av dette. Videre hevder 55% av lærerne at undervisningen har bestått av mer praktiske oppgaver enn før. Dette skiller seg noe fra hva elevene opplevde (se figur 5). De aller fleste lærere sier at det er god sammenheng mellom deres undervisnings- og vurderingsformer.

Opplevelse av skoleledelse

Til slutt ble lærerne spurt om deres opplevelse av skoleledelsen i perioden med hjemmeskole. Svarene er gjengitt i figur 13.

Figur 13: Opplevelse av skoleledelse

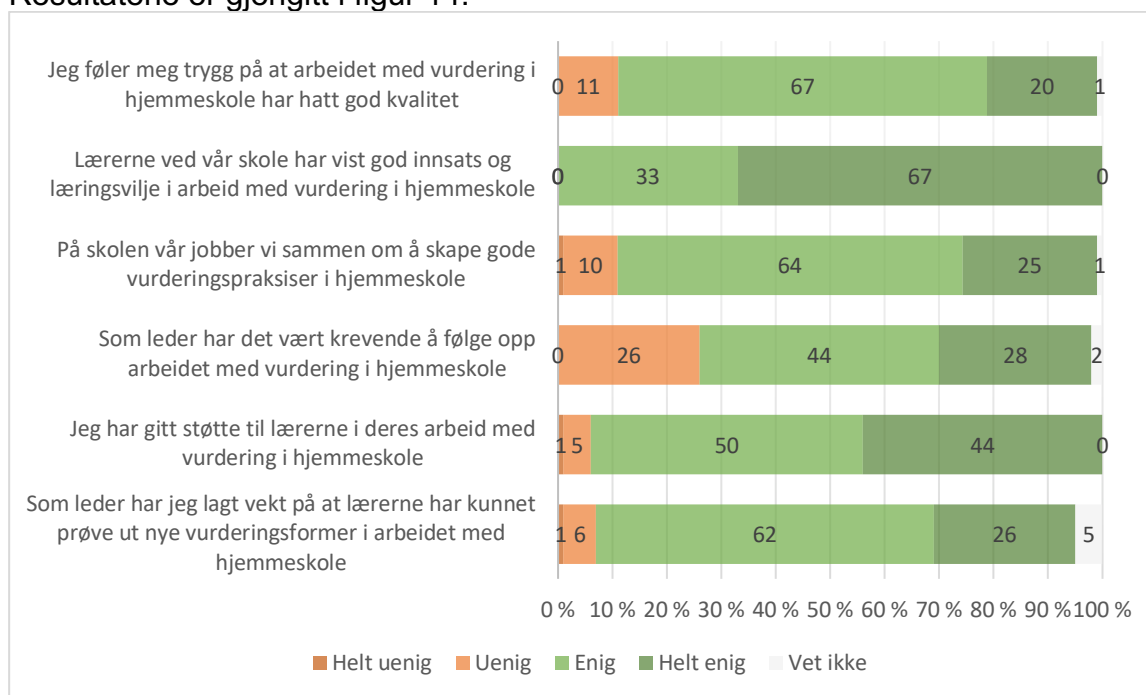
Resultatene viser at lærerne synes at ledelsen har hatt god dialog med dem, men ikke nødvendigvis har vært en støtte eller pådriver for å videreutvikle vurderingspraksiser og lærernes læring. Dette er en påminner om å legge vekt på å lede læreres læring i tiden etter korona. Man ser imidlertid at ledelsen har spilt en viktig rolle i opplæring og utvikling av digitale praksiser.

Ledere

I denne seksjonen presenteres skoleledernes svar på hvordan de opplevde arbeidet med vurdering i hjemmeskole. Dette innebærer hvordan ledere har tilrettelagt for arbeidet med vurdering og hvordan de opplever at vurderingsarbeidet har vært praktisert blant deres lærere.

Vurderingspraksiser

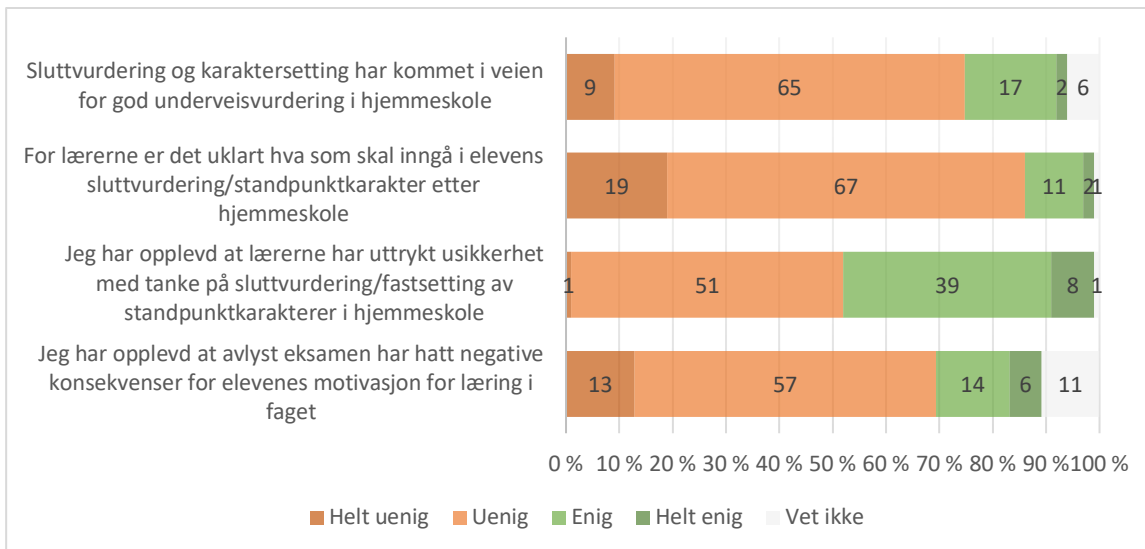
Skolelederne ble spurt om deres opplevelse av arbeidet med vurdering i hjemmeskole. Resultatene er gjengitt i figur 14.

Figur 14: Arbeid med vurdering i hjemmeskole

Resultatene gir et bilde av ledere som har tillit til sine lærere. De er sikre på at vurderingen har hatt god kvalitet og at lærerne har vist god arbeidsinnsats og læringsvilje i denne perioden. Samtidig viser resultatene at flertallet av skolelederne synes det har vært krevende å følge opp dette arbeidet, men at de som ledere har gitt støtte til lærerne og at skolen har stått sammen om å opprettholde og skape gode vurderingspraksiser. Videre ser vi at de fleste ledere sier at de har vektlagt å la lærere prøve ut nye vurderingsformer i hjemmeskole.

Av det kvalitative materialet kommer det frem at skoleledere mener det har vært en generell økning i muntlige vurderingsformer. Dette har foregått gjennom digitale kanaler, slik som Teams og Skype. Elevene og lærerne på sin side uttrykker en annen forståelse med en økende teoretisering og mer skriftlige vurderingsformer. Skoleledere ser fordeler med økt bruk av digitale verktøy. For eksempel er multimodale vurderinger, alternative prøveformer og muligheten til å inkludere elever som av ulike grunner ikke kan være fysisk til stede på skolen positive erfaringer de vil ta med seg videre.

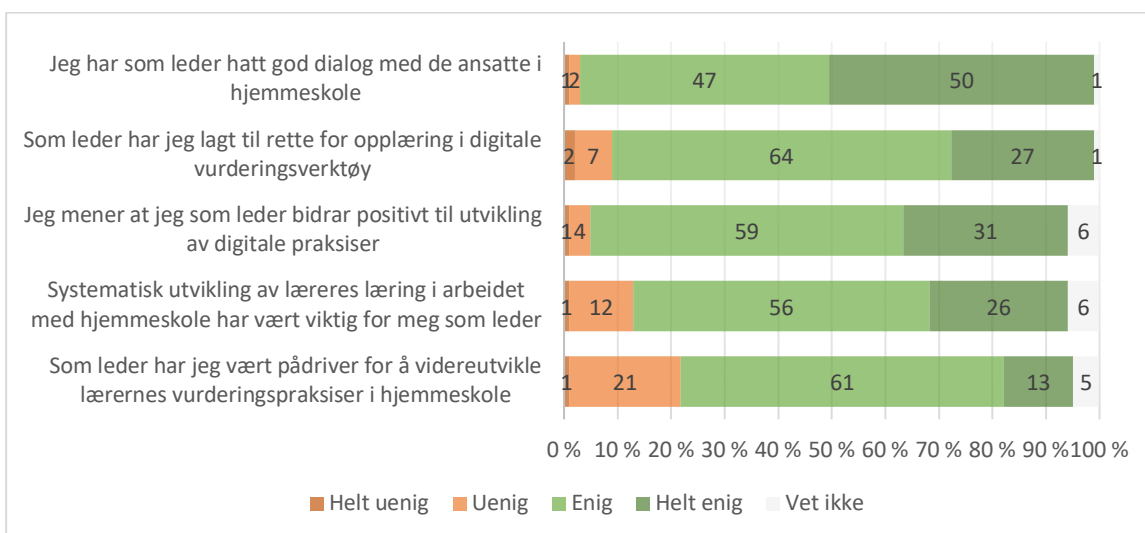

Figur 15: Sluttvurdering og eksamen

Når det gjelder sluttvurdering ser vi at flertallet av skolelederne mener at sluttvurdering ikke har kommet i veien for god undervisvurdering. Flertallet av lederne mener at lærerne har det klart for seg hva som skal inngå i sluttvurderingen, men det har også vært knyttet usikkerhet til dette blant mange lærere. Videre ser vi at godt over halvparten mener at avlyst eksamen ikke har påvirket elevenes motivasjon negativt, noe som reflekterer hva elevene selv har rapportert om dette.

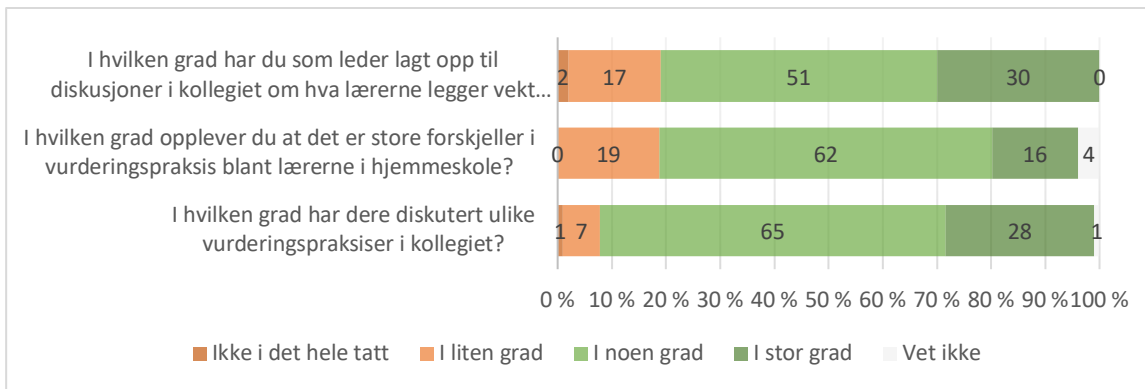
Pedagogisk utviklingsarbeid

Det store flertallet av skoleledere opplyser om at skolen de arbeider ved har deltatt i utviklingsarbeid knyttet til vurdering i løpet av de siste årene. I figur 16 er resultatene knyttet til tilrettelegging og utvikling av pedagogiske praksiser i hjemmeskole gjengitt.

Figur 16: Tilrettelegging og utvikling av pedagogiske praksiser

Skoleledernes vurdering av egen innsats knyttet til pedagogisk utviklingsarbeid viser et relativt entydig bilde, og mener de har hatt god dialog med de ansatte. Skolelederne er fornøyd med egen innsats med tanke på å utvikle og tilrettelegge for lærernes praksiser.

Figur 17: Samarbeid om vurdering

Det store flertallet av skolelederne har lagt opp til diskusjoner om hva som vektlegges i vurderingen i hjemmeskole og det har i stor grad blitt diskutert ulike vurderingspraksiser i kollegiet. Samtidig opplever skolelederne at det er store forskjeller i vurderingspraksiser blant deres lærere i hjemmeskole. Dette stiller spørsmål ved hvordan diskusjoner og arbeid rundt vurdering får forskjellige utslag i lærernes praksis.

Oppsummering og implikasjoner for videre praksis

Vår undersøkelse av elevers, læreres og skolelederes opplevelse av undervisning og vurdering i videregående skole under Covid-19s hjemmeskole viser mange sider ved tematikken som kan inspirere til videre samtaler i lærerkollegiet og til nye utviklingstiltak i skolene. I dette kapitlet oppsummerer vi noen implikasjoner for praksis knyttet til undervisning og vurdering, og for hvordan man kan tenke rundt videre satsing på utviklende fagfellesskap i skolene.

For å utvikle samarbeid og fagfellesskap blant lærerne, spiller skoleledelsen en viktig rolle. Vårt hovedinntrykk er at lederne mener at de har løst utfordringene under Covid-19 på en god måte. Lederne mener de har gitt lærerne god støtte i arbeidet med undervisning og vurdering, og er også svært positive til lærernes arbeids- og læringsvilje under hjemmeskole. Flertallet av lederne mener også at avlyst eksamen ikke har vært negativ med tanke på elevenes motivasjon. Totalt sett viser lederne en stor tilfredshet med hvordan skolene og lærerne har møtt den utfordrende situasjonen.

På den annen side er det mange lærere har uttrykt usikkerhet med tanke på hva som skal være med i sluttvurderingen, og dette er noe skoleledelsen bør arbeide mer målrettet med i fortsettelsen. God forståelse for hva som inngår i sluttvurderingen i faget bør være en forutsetning for alt som skjer av både undervisning og underveisvurdering. Det er også viktig å merke seg at 74% av lærerne opplever å arbeide alene med vurdering i hjemmeskole. Det ligger et stort lederansvar i å legge til rett for samarbeid i kollegiet. Et faglig samarbeid kan bidra til kvalitetssikring av vurderingsarbeidet som foregår.

Det forventes at skolelederne skal inneha ulike kompetanser, som faglig, administrativ og pedagogisk ledelse. Dette er kompetanse som har stor betydning for elevers læring og utvikling. Lærerne er fornøyde med hvordan ledelsen har organisert og administrert arbeidet på skolen under hjemmeskole. Skoleledelsen har også hatt en god dialog med lærerne, og lærerne er i stor grad enig i at skolen har lagt til rette for opplæring i bruk av digitale verktøy under hjemmeskole. Samtidig viser studien at ledelsen ikke har klart å gi tilstrekkelig pedagogisk støtte og være pådriver for det faglige utviklingsarbeidet. Dette funnet kan være en fin påminner om at ledelse av læreres læring er noe vi ikke må glemme i det videre arbeidet når situasjonen normaliserer seg. Det har vært ekstra utfordrende å drive utviklingsarbeid akkurat i denne perioden - mange var nok fornøyd med å holde hjulene i gang. Desto viktigere å få inn gode rutiner, systemer og prosesser i en normalsituasjon, som en da kan ta med seg inn i en unntakstilstand, dersom liknende situasjoner skulle oppstå.

Dialogen mellom elev og lærer bør være preget av tydelige forventninger, involvering av elevene i vurderingsarbeidet og tilbakemeldinger som fremmer læring. Lærerne oppgir at de er sikre på sin kompetanse til å vurdere elever, men at det har vært vanskelig å praktisere en vurdering som er i tråd med deres pedagogiske prinsipper. Lærerne mener dessuten at hjemmeskole har gått ut over muligheten til å vurdere for riktig standpunkt karakter. Lærerne mener at de i stor grad har involvert elevene i vurderingen. Elevene på sin side rapporterer i stor grad om en omvendt situasjon når det gjelder elevinvolvering i vurdering. Kun 33% av elevene opplever at de har vært involvert i vurdering. Dette er tall vi kjenner igjen fra Elevundersøkelsen, og er derfor ikke et overraskende funn. Elevinvolvering i vurderingsarbeidet er noe

vi fortsatt må holde fokus på, noe de fornyede læreplanene synliggjør i enda sterkere grad enn tidligere. Denne studien kan fungere som en påminner for både lærere og skoleledere om hvordan elevene faktisk opplever å bli involvert i vurdering av egen læring.

Lærernes og skoleledernes vurderingskompetanse spiller en sentral rolle for å sikre sammenheng mellom læreplanen, vurdering for læring og vurdering av læring. 35% av oppgir at de er usikre på om vurderingene er rettferdige. Over 40% av elevene rapporterer at de er til dels usikre på hvordan de blir vurdert og hva som ligger til grunn for fastsetting av standpunkt karakterene. Selv om dette reflekterer elevenes subjektive opplevelse av rettferdighet, er dette likevel viktig informasjon for lærere og skoleledere. Både opplevelse av involvering og rettferdighet i vurdering handler om hvordan lærere og ledelse kommuniserer med elever om vurderingsarbeidet, og hvordan vurdering kan brukes som læringsledelse til støtte for elevenes læring. I det videre kan dette knyttes til hvordan det arbeides med å implementere de fornyede læreplanene, slik at det også i skolens interne praksis er en god, indre sammenheng.

Lærere behøver fagdidaktiske kunnskaper om relevante undervisnings- og vurderingspraksiser som legger til rette for at alle elevene deltar, forstår og mestrer. Flertallet av elevene har følt seg ensomme i hjemmeskolearbeidet. Både elever og lærere i vår studie rapporterer at mye av undervisningen har handlet om å løse oppgaver individuelt. Elevene har savnet fysiske samtaler med lærerne sine. De har også hatt mindre samarbeid under hjemmeskolen. Dette funnet understreker den viktige rollen skolen og læreren spiller for elevenes sosiale fellesskap og samarbeidsarena.

Lærerne har hatt stor tillit til at elevene har gjort skolearbeidet sitt, og elevene har satt pris på tilliten som er vist dem. De har arbeidet med undervisningsoppgaver i eget tempo, og mange rapporterer at de har satt pris på å kunne arbeide med et fag over et lengre tidsrom, og ikke skynde seg fra time til time. Elevene sier også at de har opplevd mer ansvar for egen læring. De har brukt mer tid på skolearbeidet enn før, og et flertall har også opplevd at avlyst eksamen har virket positivt for deres motivasjon for skolearbeidet. Avlysning av eksamen har dessuten hatt positive effekter på elevenes opplevelse av stress.

God kommunikasjon betyr at lærerne er tydelige, presise og eksplisitte, og at lærerne makter å involvere elevene i en dialog rundt vurdering generelt. Da skolen over natten ble "digital" under Covid-19, måtte lærere på kort tid sette seg inn i nye verktøy og endret undervisningsform. Det er åpenbart at mange av kommunikasjonsverktøyene har vært digitale, men vår studie viser at det er stor spredning i hvordan lærerne har utnyttet potensialet i verktøyene. I mange tilfeller kan det synes som om flere lærere har blitt mer konservative, i den forstand at de har latt elevene gjøre skriftlige oppgaver, men ofte uten å legge til rette for samarbeid og oppdrag i fellesskap. Undervisningen har ikke blitt mer elevfokusert. Samtidig rapporterer både lærere og elever at de har begynt å ta i bruk "omvendt undervisning" i større grad enn før. Lærerne har vist elevene stor tillit til at de kan lære på egne måter og i sitt egen tempo. Elevene har sett filmer, lest tekster og på annen måte forberedt seg til undervisningen. Disse erfaringen er verdt å ta med seg i det videre arbeidet, og bruke som diskusjonsgrunnlag i kollegiet, slik at videre utvikling av gode praksiser ikke skjer uten en felles plan, og med refleksjon rundt fordeler og ulemper ved de nye tiltakene.

Utviklende fagfellesskap i skolen samler, analyserer og bruker data og bevis for å informere praksis, ser etter bevis på at undervisningen har påvirket elevens læring og utvikling, og justerer undervisningen i henhold til hva bevisene viser.

Både lærere, elever og skoleledere har erfart mye som de tar med seg videre, og både lærere og skoleledelse uttrykker ønske om å videreutvikle sine praksiser. Når lærere undersøker og diskuterer sin forståelse av hva som er god undervisning og vurdering i de forskjellige fagene, lærer de nye måter å samarbeide på som bidrar til en større kollektiv selvforståelse. Elevene ønsker tydelige lærere som setter krav til samarbeid og deling, slik at de ikke blir overlatt til seg selv i læringen. Økt tillit til elevene, fleksibilitet i samarbeidsformer og oppmøterutiner vil være viktige tiltak å kunne videreføre og tilpasse en elevorientert undervisning og vurdering. Å videreutvikle gode praksiser på dette området, vil kreve systematisk samarbeid innad på skolen. Den kollektive kunnskapen i et team av lærere med mangfoldige erfaringer og kompetanser vil kunne bidra til å sikre at alle elever opplever motivasjon og mestring i en krevende og uforutsigbar tid.

Referanser

- Postholm, M. B., Dahl, T., Engvik, G., Fjørtoft, H., Irgens, E. J., Sandvik, L. V., & Wæge, K. (2013). *En gavepakke til ungdomstrinnet? En undersøkelse av piloten for den nasjonale satsingen på skolebasert kompetanseutvikling*. Akademika forlag.
- Sandvik, L. V., Engvik, G., Fjørtoft, H., Langseth, I. D., Aaslid, B. E., Mordal, S., & Buland, T. (2012). *Vurdering i skolen. Intensjoner og forståelser. Delrapport 1 fra prosjektet Forskning på individuell vurdering i skolen (FIVIS)*. NTNU & SINTEF.

